

Dlaczego był Holocaust?

- [Wprowadzenie](#)
- [Film](#)
- [Interaktywne ćwiczenia multimedialne](#)
- [Podsumowanie](#)
- [Słowniczek](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Bibliografia:

- Źródło: Piotr Trojański, Robert Szuchta, *Zrozumieć Holokaust*, Warszawa 2012.

Wprowadzenie

Zagłada Żydów zaplanowana i zrealizowana przez nazistowskie Niemcy w czasie II wojny światowej, w wyniku której zginęło prawie 6 milionów europejskich Żydów, nosi nazwę Holokaustu. Innym określeniem tych tragicznych wydarzeń jest Shoah (Shoa).

Jednocześnie z eksterminacją Żydów naziści dokonali zagłady kilkuset tysięcy Romów oraz zbrodni ludobójstwa na Polakach i innych narodach słowiańskich. Do dziś zadajemy sobie pytanie, jak to było możliwe.

Już wiesz

Przed zapoznaniem się z e-materiałem należy wiedzieć:

- kim był Adolf Hitler;
- o czym mówiły ustawy norymberskie;
- czym była „noc kryształowa”;
- jak wyglądała polityka niemiecka wobec Żydów w latach 30. XX wieku.

Nauczysz się

- wyjaśniać, jaki był cel gettoizacji;
- opisywać życie ludności żydowskiej w gettach;
- rozróżniać pojęcia obóz zagłady i obóz koncentracyjny;
- wyjaśniać pojęcie *Endlösung*, tłumaczone jako ostateczne rozwiązanie kwestii żydowskiej;
- lokalizować największe obozy koncentracyjne i obozy zagłady na terenach okupowanej Polski.

Film

Zasób interaktywny dostępny pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/DuYojLmFF>

Źródło: LEARNETIC SA, licencja: CC BY-SA 3.0.

Interaktywne ćwiczenia multimedialne

Ćwiczenie 1

Zaznacz prawidłową odpowiedź.

Zdjęcie przedstawia

- ☐ miejsce, gdzie odbywały się inspekcje Żydów, którzy pracowali poza murami getta.
- ☐ miejsce koncentracji Żydów z getta warszawskiego przez wywiezieniem ich do obozu zagłady w Treblince.
- ☐ miejsce koncentracji Żydów, którzy przytyli do warszawskiego getta i czekają na przydział mieszkania.

[zdroło: zdjęcie - domena publiczna]

Zasób interaktywny dostępny pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/D18wx58ji>

Źródło: LEARNETIC SA, licencja: CC BY-SA 3.0.

Podsumowanie

Podsumowanie

Lekcja Holokaustu

„Holokaust uczy nas, że nie wolno być biernym i obojętnym na cudzą krzywdę, niesprawiedliwość i zło. Że należy rozbudzać w sobie postawy tolerancji dla odmienności i różnorodności, poszanowania dla innych poglądów, które służą prawdzie i sprawiedliwości. (...) Holokaust przypomina nam, że nienawiść do tych, którzy są od nas inni lub których chcemy za innych – często obcych – uważać, stawiając ich poza obrębem człowieczeństwa, może tylko doprowadzić do zbiorowej przemocy i okrucieństwa. Ostrzega, że każde społeczeństwo, nie ważne jak bardzo kulturowo, naukowo czy technologicznie zaawansowane, może stać się przestępcze tracąc zdolność rozróżniania między dobrem a złem. (...) ujawnia zarówno dobrą, jak i złą stronę natury człowieka. Pokazuje sytuację ludzi zagrożonych, obojętnych wobec zbrodni, a także pośrednio w niej uczestniczących. Przez to może być ważną lekcją odpowiedzialności. Każdy człowiek w swoim życiu zmuszony jest do podejmowania wielu ważnych decyzji, wyboru pomiędzy dobrem a złem czasem może z narażeniem własnego stanu posiadania, a nawet życia. Należy zatem umieć brać odpowiedzialność za swoje czyny, za działanie, jak również za jego brak oraz za konsekwencje, które po nim następują. (...) Jeżeli zatem ludzkość ma przetrwać w przyszłym stuleciu, musi się nauczyć uznawać i szanować innych – oraz postrzegać różnorodność i inność jako pozytywne wzbogacające doświadczenie. Musimy być czujni w obronie podstawowych praw ludzkich. Powinniśmy pamiętać, że złu można i należy się przeciwstawiać już w jego najwcześniejszych stadiach oraz że w prawdziwie tolerancyjnym i cywilizowanym społeczeństwie nie powinno być miejsca dla rasizmu i antysemityzmu. Musimy pamiętać o Holokauście.”

Robert Szuchta, Piotr Trojański, *Zrozumieć Holokaust*, Warszawa 2012.

Ćwiczenie 1

Przeczytaj poniższe zdania i zaznacz, czy są one prawdziwe, czy fałszywe.

	Prawda	Fałsz
W grudniu 1941r. Niemcy założyli pierwszy obóz zagłady natychmiastowej w Chełmnie nad Nerem.	☐	☐
W obozach zagłady Niemcy mordowali tylko Żydów.	☐	☐
Wielu Polaków udzielało pomocy Żydom nawet kosztem własnego życia.	☐	☐
Śledztwo Instytutu Pamięci Narodowej ustaliło odpowiedzialność ludności polskiej podburzonej przez Niemców za mord w Jedwabnem.	☐	☐

Źródło: LEARNETIC SA, licencja: CC BY 4.0.

Słowniczek

eksterminacja

wyniszczenie lub masowa zagłada wybranych grup ludności z powodów rasowych, religijnych lub politycznych

getto

odizolowana część miasta, przeznaczona do zamieszkania przez mniejszość narodową, etniczną, kulturową bądź religijną; w czasie II wojny światowej zamknięty obszar miasta, w którym przymusowo osiedlano ludność żydowską; getta były oddzielone od reszty miasta najczęściej wysokim murem

ludobójstwo

celowe wyniszczanie całych lub części narodów, grup etnicznych, religijnych lub rasowych, zaliczane jest do zbrodni przeciwko ludzkości

obóz koncentracyjny

miejsce koncentracji ludności zwykle bez wyroku sądu, służyło czasowemu odosobnieniu osób niewygodnych dla władzy, określenie ma bardzo szeroki zakres znaczeniowy: od zwykłych więzień, obozów pracy przymusowej aż po miejsce eksterminacji ludności

obóz zagłady

szczególny rodzaj obozu koncentracyjnego zorganizowany w okresie II wojny światowej przez niemieckich nazistów; jego celem była eksterminacja ludności, którą tam przywożono; do największych obozów zagłady zaliczamy Auschwitz-Birkenau, Bełżec, Chełmno, Sobibór i Treblinkę

Rada Pomocy Żydom (Żegota)

organizacja mająca na celu pomoc Żydom w czasie II wojny światowej; z inicjatywy Zofii Kossak-Szczuckiej 27 września 1942 roku powołano Tymczasowy Komitet Pomocy Żydom im. Konrada Żegoty, który w grudniu został przekształcony w Radę Pomocy Żydom przy Delegaturze Rządu RP na Kraj

szmalcownik

osoba wymuszająca od Żydów pieniądze w czasie II wojny światowej w zamian za niewydanie ich Niemcom

Yad Vashem

instytucja, której pełna nazwa brzmi Instytut Pamięci Męczenników i Bohaterów Holocaustu „Yad Vashem”; jej celem jest podtrzymywanie pamięci o ofiarach Holocaustu i badanie jego historii

Yodok

sieć obozów koncentracyjnych w Koreańskiej Republice Ludowo-Demokratycznej (Korea Północnej)

Dla nauczyciela

Scenariusz

Autor

Learnetic

Temat zajęć

Dlaczego był Holokaust?

Grupa docelowa

szkoła podstawowa klasa 8, szkoła ponadgimnazjalna

Ogólny cel kształcenia:

Uczeń zdobywa wiedzę o zagładzie Żydów przez Niemców w czasie II wojny światowej.

Kształtowane kompetencje ogólne:

- porozumiewanie się w języku ojczystym,
- kompetencje społeczne i obywatelskie,
- umiejętność uczenia się,
- świadomość i ekspresja kulturalna.

Cele (szczegółowe) operacyjne

Uczeń:

- rozumie wieloznaczność słowa Holokaust,
- poznaje określenia Zagłada Żydów i Shoah,
- objaśnia cel gettoizacji,
- charakteryzuje życie ludności żydowskiej w gettach,
- rozróżnia pojęcia obóz zagłady i obóz koncentracyjny,
- definiuje *Endlösung*, tłumaczone jako ostateczne rozwiązanie kwestii żydowskiej,
- lokalizuje największe obozy koncentracyjne i obozy zagłady na terenach okupowanej Polski.

Metody/techniki kształcenia:

- metody programowane: z wykorzystaniem e-podręcznika, z użyciem multimedialnych;
- metody problemowe: aktywizujące: dyskusja, drzewko decyzyjne;
- metody podające: pogadanka, wykład;
- metody praktyczne:

praca z tekstem źródłowym.

Formy organizacji pracy

- indywidualna
- zbiorowa
- grupowa

Przebieg lekcji

Faza wprowadzająca:

Czynności organizacyjne. Nauczyciel podaje temat i cele zajęć zgodny z podstawą programową.

Następnie pyta uczniów, czy znają znaczenie słowa Holokaust. Wyjaśnia im, że słowo to pochodzi z języka greckiego i oznacza całopalenie, tłumaczy wieloznaczność terminu Holokaust. Jednocześnie informuje, że ludobójstwo kilku milionów europejskich Żydów w czasie II wojny światowej określane jest również terminem Shoah oraz Zagłada Żydów.

Faza realizacyjna:

Nauczyciel informuje uczniów, że na lekcji obejrzą film pt. *Dlaczego był Holokaust?*.

Uczniowie oglądają film do słów „Szacuje się, że od jesieni 1940 roku do lipca 1942 roku w getcie warszawskim, głównie z głodu, zimna i chorób, zmarło około czterdziestu tysięcy Żydów.” Prosi aby zwrócili szczególną uwagę na to jak wyglądało życie ludzi w getcie, ponieważ w dalszej części lekcji będą o tym rozmawiać.

Po jego projekcji nauczyciel przypomina uczniom, że na wcześniejszych lekcjach oglądali film *Pianista* Romana Polańskiego. W nawiązaniu do filmu o Władysławie Szpilmanie oraz do obejrzanego fragmentu inicjuje dyskusję na temat życia w getcie oraz postaw Żydów w obliczu zagrożenia. Zadaje uczniom pytanie, co było potrzebne Żydom, aby przetrwać.

Wśród wymienionych odpowiedzi powinny się znaleźć: pieniądze, jedzenie, zmiana wyglądu, fałszywe dokumenty, mieszkanie.

Następnie uczniowie rozwiązują interaktywne ćwiczenia multimedialne oznaczone numerami 1-4. Po ich wykonaniu podają odpowiedzi i wspólnie z nauczycielem omawiają zadania.

Następnie uczniowie oglądają fragment filmu, w którym wypowiada się pracownik muzeum. Tym razem uczniowie powinni skupić się na sposobach unicestwienia narodu żydowskiego. Rozróżnieniu obozów zagłady od obozów koncentracyjnych.

Po obejrzeniu fragmentu filmu nauczyciel poleca uczniom przeczytanie tekstu źródłowego, znajdującego się na stronie 4 interaktywnych ćwiczeń multimedialnych. Następnie zadaje uczniom pytania:

Jak należy rozumieć sformułowanie „ostateczny cel”?

Jakie etapy jego realizacji wyróżniono?

Gdzie zamierzano zlokalizować miejsca koncentracji Żydów i dlaczego właśnie tam?

Czy „ostateczny cel” udało utrzymać się w tajemnicy, tak jak polecano w telefonogramie?

Uczniowie odpowiadają na pytania. Nauczyciel zachęca uczniów, aby wykorzystali wiedzę pozalekcyjną (Co jeszcze na ten temat można powiedzieć?). Następnie rozwiązują ćwiczenie oznaczone numerem 6. Po wykonaniu podają odpowiedzi i wspólnie z nauczycielem omawiają zadanie.

Następnie nauczyciel dzieli tablicę na trzy części i pyta uczniów o postawy Polaków wobec prześladowania Żydów. Zapisuje na tablicy

- pomoc (bezinteresowna, dla zysku),
- obojętność (związana z brakiem możliwości, strachem lub jako przejaw bierności wobec otaczającej tragedii),
- wrogość (przykłady).

Uczniowie oglądają ostatni fragment filmu w kontekście postaw wypisanych na tablicy. Po projekcji filmu nauczyciel wraz z uczniami wraca do postaw Polaków wypisanych na tablicy.

Przy każdej z postaw nauczyciel zadaje uczniom pytania o skutki takich decyzji oraz motywacje. Prosi uczniów o podanie znanych im przykładów poszczególnych postaw. Uczniowie dokonują oceny postaw.

Uczniowie rozwiązują zadania oznaczone numerami 7-10. Po ich wykonaniu podają odpowiedzi i wspólnie z nauczycielem omawiają zadania

Faza podsumowująca:

W celu podsumowania lekcji nauczyciel, nawiązując do słów Tomka, rozpoczyna dyskusję o tym, dlaczego tak rzadko podejmujemy się próby odpowiedzi na pytanie, dlaczego był Holokaust. Dyskusja powinna prowadzić do konkluzji, w której uczniowie uznają, że nie da się zrozumieć i wyjaśnić racjonalnych przyczyn tak strasznego zjawiska. Nauczyciel zwraca uwagę uczniów, że zjawisko ludobójstwa i masowych mordów nie zakończyło się wraz z II wojną światową. Wspomina uczniom o Czerwonych Khmerach i przywództwie Pol Pota w Kambodży, o masowych mordach w Rwandzie. Jako przykład rzezi przywołuje również masakrę w Srebrenicy i opisuje uczniom wydarzenia, do jakich doszło w czasie wojny w Bośni. Mówi również o współczesnych obozach koncentracyjnych, na przykład o obozie Yodok, o którym w filmie wspomniał Tomek.

Następnie z wykorzystaniem strony *Podsumowanie* inicjuje pogadankę, syntezującą zagadnienia poruszane w trakcie lekcji. Kieruje wypowiedziami uczniów w taki sposób aby sparafrazowali oni cele operacyjne lekcji. Nauczyciel pyta uczniów, czy coś jest niezrozumiałe i wyjaśnia ewentualne wątpliwości.

Praca domowa

Inne ofiary niemieckiego ludobójstwa. Korzystając z różnych źródeł, zastanów się i napisz, jakie formy prześladowań spotkały Romów, Słowian, Świadków Jehowy, nieuleczalnie chorych. Podaj konkretne przykłady.

Komentarz do lekcji

Przed przystąpieniem do tematu lekcji nauczyciel w korelacji z nauczycielem języka polskiego lub wychowawcą prezentuje uczniom film Romana Polańskiego pt. *Pianista*. Film będzie punktem wyjściowym do rozmowy i posłuży do zobrazowania istoty Holokaustu.

Metryczka

Tytuł

Dlaczego był Holokaust?

Temat lekcji z e-podręcznika, do którego w-materiał się odnosi

Eksterminacja ludności żydowskiej na ziemiach polskich podczas II wojny światowej z europejską perspektywą w tle

Przedmiot

historia

Etap edukacyjny

szkoła podstawowa, szkoła ponadgimnazjalna

Podstawa programowa

7. II wojna światowa. Uczeń:

5) przedstawia przyczyny i skutki Holokaustu oraz opisuje przykłady oporu ludności żydowskiej;

Nowa podstawa programowa

XXXIII. II wojna światowa i jej etapy. Uczeń:

2) charakteryzuje politykę Niemiec na terenach okupowanej Europy; przedstawia zagładę Żydów oraz Romów i eksterminację innych narodów; zna przykłady bohaterstwa Polaków ratujących Żydów z Holokaustu;

Kompetencje kluczowe:

Zalecenie Parlamentu Europejskiego i Rady UE z 18.12.2006 w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie:

- 1) porozumiewanie się w języku ojczystym;
- 5) umiejętność uczenia się;
- 6) kompetencje społeczne i obywatelskie,
- 7) świadomość i ekspresja kulturalna.

Cele edukacyjne zgodne z etapem kształcenia

Uczeń:

- tworzy narrację historyczną w ujęciu przekrojowym lub problemowym;
- dostrzega problem i buduje argumentację, uwzględniając różne aspekty procesu historycznego;
- dokonuje selekcji i hierarchizacji oraz integruje pozyskane informacje z różnych źródeł wiedzy.

Powiązanie z e-podręcznikiem

<http://www.epodreczniki.pl/reader/c/205183/v/latest/t/student-canon/m/tnzkcN84Fp>

http://www.epodreczniki.pl/reader/c/205183/v/latest/t/student-canon/m/tnzkcN84Fp#tnzkcN84Fp_0000000Y

http://www.epodreczniki.pl/reader/c/205183/v/latest/t/student-canon/m/tnzkcN84Fp#tnzkcN84Fp_0000002K